

AZ ELFELEJTETT VÉGRENDELET

Munkácsy Mihály rokonairól

ÓNODY MAGDA

Munkácsy Mihályt sok szál fűzi városunkhoz és megyénkhez. Miskolc adott otthont a Munkácsról ide menekült családnak és nap mint nap járunk azokon a helyeken, melyek a kis Mihály életének színterei voltak.

Lieb Mihály Munkácscon született 1844. február 20-án, Lieb Leó Mihály sóhivatali tisztviselő és Reök Cecília harmadik gyermekeként. A szabadságharc eseményei elől a gyermekeket, Emilt, Aurélt, Mihályt, Gyulát és Gizellát anyjuk Cserépvárra vitte anyai nagyapjukhoz. Reök Teofilhoz, aki itt volt uradalmi intéző a Cobourg hercegi kastélyban. A kis Mihály legszebb gyerekkori emlékei közé tartozott ez az idő, amiről Emlékeim című könyvében számolt be. Nem csoda, hiszen alighanem itt voltak utoljára gondtalanul együtt a gyerekek anyjukkal, aki 1850 januárjában meghalt gyomorrákban.

Apjuknak Jelinek Amáliával kötött első házasságából született féltestvérük, Lieb Cecília is Miskolcon keresett menedéket, mikor első férje, Villám ezredes elesett Temesvár alatt a szabadságharcban. Cecília második férje, Szathmáry Király Barnabás is részt vett a szabadságharc eseményeiben, de mivel megbízatását nem megfelelően teljesítette, 1850. március 27-én megfosztották főhadnagyi állásától. Igyekezett részt venni a kis Mihály nevelésében, mert bár Lieb Leó Mihály harmadszorra is megnősült, Eötvös Erzsébet víg modorú nő lévén nem volt alkalmas az árva gyermekek gondos nevelésére. Így az öt árva az ország különböző részeibe került anyjuk testvéreihez, Mihály emlékezete szerint apjuk halála után. Lieb Leó Mihály 1852. május 14-én halt meg, Mihály pedig 1851-ben került Békéscsabára. *Emilt* és *Gyulát* Reök Antal vette magához Cserépvárra, *Aurélt* Reök Pál fogadta oltalmába, aki főmérnök volt Szabolcsban és Kaplonyban lakott. Aurél 18 éves korában meghalt és Gyula is rövid életű volt. *Gizella* Békéscsabára került Steiner Jakab uradalmi intéző feleségéhez, Reök Saroltához, *Mihályt* pedig Reök István vitte magához ugyancsak Békéscsabára. Ez a nagybácsi innen Gyulára, majd Gerendás pusztára költözött. Itt látogatta meg később Mihály, aki 1863-ban a szebben hangzó Munkácsyra változtatta családi nevét.

Nagybátyjuk, *Reök Antal* Később Mezőkeresztesen lakott a Reök- vagy Hofmann-kúriának ismert épületben. Nevelt fiának, Munkácsy Emilnek második felesége, Hofmann Juliska néni a kúria egykori cselédházában húzódott meg öregkorában a Kinizsi utca 30. alatt. Ezt a kis házat azóta lebontották, a főépület pedig az Aranykalász Tsz birtokában volt. *Juliska* néni 1869. február 9-én született, 1970. április 16-án halt meg. A Reök és Hofmann család síremléke a mezőkeresztesi temetőben van.

Munkácsy Mihály többször vendégeskedett mezőkeresztesi rokonainál. Arday Janka László lelkésznek mesélte Juliska néni, hogy Mihály fiatal korában festett

1. kép. Munkácsy Mihály Mezőkövesden

képeit annak idején árulták a mezőkeresztési vásárban. Ha ez igaz, érdemes volna a nyomába eredni ennek az értesülésnek. Az épület pedig megérdemelné egy szelvény emléktáblát. A Cserépvárra címzett levelek rendre azzal a válasszal érkeznek vissza a cserépváraljai hivatalos szervektől, hogy egy ember hallott csak olyasmit a faluban, hogy járt ott valaha Munkácsy Mihály.

A miskolci Mindszenti temetőben nyugvó szüleinek 1885-ben emeltetett sírmelegét Mihály, és míg ő élt, gondoskodott róla, hogy minden halottak napján friss koszorú díszítse a sírt. Egy-egy szál virággal mi, késői utódok is megemlékezhetnének róluk. Lieb Cecíliát a miskolci Szent Anna temetőben helyezték örök nyugalomra 1859. december 28-án. Sírjának pontos helye ma már ismeretlen, de emlékéét tábla őrzi a temető kápolnájának bejárata mellett.

A Lieb család története egy 1899-ik évi Vasárnapi Újságban és a Művészet I. évfolyamában olvasható és rejt magában egy érdekes és talán kevésbé ismert tény. Bártfán, a múzeumszerűen berendezett tanácsteremben, a féltve őrzött ereklyék között húzódott meg egy porlepte, kopottas aranyozású krónika, benne a Liebek emlékei, 1639-től.

Lieb János Károly Ferenc bajor követségi titkár 1681-ben halt meg és két fiút hagyott hátra. Az elsőszülött Ferenc Józsefnek is két fia maradt: János a szobrász és Ferenc az aranyműves.

A másodszüzlött János György Antal 1679-ben Söfflingenben született. Hét

gyermeke közül csak három érte meg a felnőtt kort. *János Ferenc Antal* nevű fia 1708-ban Lauingenben született. Söellenörként Bártfán dolgozott. Ő lett a bártfai Lieb család ősapja és a családi krónika lelkiismeretes írója. Három fia közül csak az elsőszülött, *Benedek József Ferenc* maradt életben. Ő 1744-ben látta meg a napvilágot, 100 évvel Munkácsy Mihály születése előtt és festő lett.

1770-ben *György János József* nevű fia született, ő lett Munkácsy Mihály nagyapja.

A bártfai levéltárban őrzött családi okmánymásolatok közül legérdekesebb egy végrendelet, amely 1756-ban kelt Berlinben. Ennek hiteles másolatát Lieb János szobrász egy 1757-ben írt, rokoni hangú levél kíséretében küldte meg a bártfai Lieb János Ferenc Antalnak. Ennek a végrendeletnek a hatására szánta akkor 13 éves, egyetlen élő fiát, *Benedek Ferencet* a bártfai Lieb festőnek.

A végrendelező *Ebenbecht György Ferenc* porosz udvari szobrász összes ingó és ingatlan vagyonát anyai nagybátyjának fiaira hagyta. Az örökösök: Lieb János szobrász Berlinben; Lieb Ferenc ötvös Bécsben; Lieb János Ferenc Antal sőtiszt Bártfán; Lieb Miklós Farkas Dagobert kapitány az orosz hadseregben Szentpétervárott, és a nevezettek fiági örökösei. A végrendelet az egész vagyont pénzzé tenni és biztos jelzálogkölcsonbe fektetni rendeli. Az így biztosított tőke kamatait az örökösök közül csak az a Lieb fiú élvezheti, aki a művészi pályára lép, vagy mesterségre képezi ki magát művészi fokon. Abban az esetben pedig, ha a Lieb fiúk között nem akadna művészi tehetség, vagy olyan, aki mesterségre adná magát, a kamatok mindaddig csatoltassanak a tőkéhez, míg a családban egy ilyen tehetség fel nem tűnik!

Az alapítvány célja, hogy az illető tehetséges fiatalembert minden anyagi gondtól felszabadítsa mindaddig, míg jövője biztosítva nincs. Arra az esetre pedig, ha a Lieb család fiágon kihalna, a tőke a család leányági örökösei között felosztandó! Utolsó akaratát barátjára és Herr Bildhauerra bízta. Ha a Lieb szülők tudtak erről a hagyatékról, akkor sírba vitték ezt a tudomásukat. Halálukkor nem is gondolhattak a kis Mihály később kibontakozó tehetségére. Ez a jövőbe látó végakarát sok szenvedéstől menthette volna meg a család későbbi nagy festő fiát és talán megtarthatta volna mindvégig a magyar hazának nemcsak lélekben és halálában, hanem egész életében is.